

SZOMBAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
 Helyben: hóhón kezdés: Vidékre postán csillagozva.
 Egész évre . . . 72 korona Egész évre 84 korona
 Nyelvévre . . . 18 korona Negyedévre 21 korona
 Egész szám ára 30 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
 Nagyváradi, Szilgyi Dossó-utca 5. Telefon: 2-63.
 A szerkesztőség kérésre előfizetéseket és hirdetéseket a kiadói részre nem adhatók. Kiadói részre nem adhatók.

Felhívás Nagyvárad közönségéhez!

Felhívom Nagyvárad város közönségét, hogy a közeli román megszállás esetén minden rendzavarástól tartózkodjék. Ismételten felhívom a város közönségét, hogy a szesztilalomra, záróra és szénkorlátozásra vonatkozó intézkedéseket szigorúan tartsa be.
 Ellenségeink ügyét szolgálják azok, akik ezekben a nehéz időkben megzavarják a város nyugalmaát.
 Nagyvárad, 918. december 27.

Dr Ágoston Péter
 kormánybiztos.

A kormánybiztos nyilatkozik Nagyvárad megszállásáról.

Tegnap és tegnapelőtt nagyon megerzött a városon a közeli megszállás keserű ize. Nyomott hangulat, halk, suttogó beszélgetés, üres kávéházak, szomorú szomorú arcok. Ez Nagyvárad, mióta a román megszállás pillanata olyan hirtelen elénk ugrott. Mindenki vigasztaló szót keresett, elejtett szavakból kombináltak a közeli megszabadulásra és azt hitték, hogy a kit megkérdezznek az mind megbízható, jó hirt mond. A kétségbeesés, az a nagy szerencsétlenség, amely úgy látszik nem akarja elhagyni ezt az országot! tárgikussá és dacossá teszi az embereket. Sokat emlegetik Kolozsvárt, a hol a magyar közönség a megszállás percétől kezdve egyáltalában nem mutatkozik sem az utcán, sem pedig a kávéházakban, színházakban és a mint a hangulat mutatja, Nagyváradon is így fog passzívrezisztálni a publikum.

Némi vigaszt az a hír nyújt, hogy a román megszállás csak ideiglenes, a közel jövőben francia csapatok jönnek a románok helyébe. Ez egy kts megnyugvást ad, de itt is előtérbe tolaakszik a hátha. Hátha nem jönnek a franciák? . . .

Ágoston Péter kormánybiztoshoz fordultunk tegnap, hogy mondjon valamit, a mivel a vároa közönségét megnyugtathatjuk. A kormánybiztos éppen a „Convention Militaire”-t, a fegyverszüneti szerződést tanulmányozta.

— Van-e a kormánybiztos urnak hivatalos tudomása a megszállásról?
 — Hivatalos tudomásom még nincs. Csak a fegyverszüneti szerződést kaptam meg, amely a megszállásra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Első pontja ez:

A megszállott területen a polgári igazgatás a jelenlegi kormány kezében marad.

A 3. pont pedig így szól:
 A szövetségeseknek joguk van mindazokat a pontokat, melyeket a szövetségesek stratégiai lag fontosnak tartanak megszállani. A szövetséges seregeknek joguk van Magyaror-

szág területén bárhol tartózkodni.

— Román részről milyen intézkedés várható a cenzurát illetőleg?

— Miután a fegyverszüneti szerződés első pontja a polgári igazgatást a jelenlegi kormány kezében hagyja, cenzurát gyakorolni csak annak volna szabad, de bizonyosra vehető, hogy nem így lesz. Pedig a Convention Militaire II. pontja a következőképpen rendelkezik:

A Németbirodalommal való táviró és postaforgalomra ellenőrzés gyakorolható.

— Berthelot tábornok érkezésére vonatkozólag kapott kormánybiztos ur értesítést?

— Hivatalos értesítést nem kaptam. Ma délelőtt felkerestek a román nemzeti tanácstól és élelmiszert kértek a francia tábornok és vezérkari tisztjei részére. A nagyszabeni kormány értesítette az itteni román nemzeti tanácsot, hogy Berthelot vasárnap Nagyváradra érkezik. Ez természetesen részemről csak magán és nem hivatalos értesítés.

Hét bizottság fogadja a románokat.

A román nemzeti tanács már két nap óta foglalkozik a megszálló sereg ünnepléses fogadtatásával dr Pap Coriolán ügyvéd elnöklété alatt. A tegnapi ülésen véglegesen megállapodtak a programban, amelyről a sajtót dr Tulbure György informálta.

A városban elterjedt hírek alapján a helybeli „Friss Ujság” egy listát közölt, amelyben többek közt megállapítja, hogy a román Nemzeti Tanács tagjai között már kiosztotta a főbb hivatalokat. Így megemlíti, hogy a megszállás alatt dr Pap Coriolán a kormánybiztos mellé, dr Pelle János a pénzügyigazgató és dr Ardelean Juantin a főkapitány mellé lenne kirendelve. A román Nemzeti Tanács nevében dr Tulbure közölte, hogy ezek a kombinációk nem történtek meg és egyáltalán szó sincs arról, hogy a megszálló sereg beleavatkozzék a köz igazgatásba.

Ez helyes is, mert a románok eddig két ízben kaptak utasítást Vix alezredestől, hogy a közigazgatás és minden más hivatal

— Nagyváradon kívül Biharmegyének melyik részét fenyegeti még a megszállás?

— Biharmegyét nem szállják meg. Csak Nagyváradot és Margittát, mint Erdély, illetőleg az alföld kulcsát és így mint fontos stratégiai pontot.

— A megszállás mennyiben befolyásolhatja a fennálló záróra és szesztilalmi rendeletet?

— A zárórendeletet, különösen a kávéházakra, valamint a szesztilalmat is feltétlenül érvényben fogom tartani. Természetesen Szilveszterkor sem engedem meg egyik rendeletnek sem a megszegését.

A kormánybiztos ezután a csütörtökön délután elterjedt rémhírekre vonatkozóan kijelentette, hogy azok teljesen alaptalanok voltak. Lekülsmeretlen és beteges fantáziájú emberek kitalálásai voltak csupán, amelyek az amugy is ideges és nyomott hangulatu várost valósággal kétségbeejtette. A rémhírtérjesztők ellen ezután a legszigorubb eljárást fogja indítani a rendőrség.

magyar kézen marad a fegyverszünet értelmében. Kolozsváron sem történt egyetlen változás sem.

A román Tanács megerősítette azt a hirt, hogy Berthelot francia tábornok vasárnap este átutazik Nagyváradon és a vasutnál 3 órát időzik. Ezalatt fogadja a magyar hatóságok képviselőit és a román Tanács tagjait.

Ezt az értesülést Nagyszebenből kapták magánuton. A tábornok nem marad Nagyváradon. Átutazását tegnap délelőt dr Pap Coriolán be is jelentette a kormánybiztosnak. Berthelot Nagyszebenből jön, ahová

esütörtökön este a román Tanács kurirt küldött Nagyváradról, hogy biztos adatokat hozzon a csapatok érkezéséről, nagyságáról és a megszállás előzetes intézkedéseiről.

A kurirt mára várják vissza s az ő

jelentésében már benne lesz, hogy mikor lépnek a románok Nagyvárad területére.

Addig is a román Tanács részletesen kidolgozta a fogadtatás műsorát. Erre a célra

hét bizottságot szerveztek a nagyváradlakból.

Első a rendfentartó bizottság. Ennek az a feladata, hogy rendezze a megszálló sereg fogadtatását a vasutnál és biztosítja a rendet. A csapatok megérkezését ők hétfőre, vagy keddre várják. A Kurir jelentése szerint aztán a délelőtti vagy délutáni vonathoz kivonul a román Tanács, a gárda s amelyben a helybeli hatóságokkal megegyeznek, az ő képviselőik. A parancsnokot dr Pap Coriolán üdvözli rövid beszédben s a román gárda parancsnoka Hervay őrnagy jelentkezik nála.

Ezután következik a magyar hatóság egyszerű és fájdalmas deklarációja, amelyben csak az lehet, hogy közlik a parancsnokkal, miszerint

a román megszállást az entente parancsára veszik tudomásul, tudják, hogy a románok nem ellenségként jönnek és kérik fogadják, hogy biztosítsa a város nyugalomát és békéjét.

Ez a bizottság átalakul menet-bizottsággá, amely rendezte a városba való bevonulást, felhívják a környékbeli román lakosságot, hogy a felvonulásban

lovasbandériumokkal vegyen részt

Ez a népküldöttség a menet élén fog haladni a gárdával együtt.

A harmadik bizottság a Szt. László-téren rendezte a hivatalos fogadtatást. Pódiumot állítanak föl, amelyről legelőször dr Radu Demeter, azután Ciorogariu Román, majd a román Tanács szónoka, a gárda, az ifjuság (fogászok, teológusok) és a Nőegyletek megbízottai fognak beszélni.

A beszédekre a megszálló csapat parancsnoka rövid beszédben válaszol. A beszédek után a legénység bevonul a kijelölt szállásra, amelyet külön bizottság készít elő és ott ökröket vágnak le részükre. A tisztakat szállodákban helyezik el, de csak abban az esetben, ha nem jelentkezik elég román család, amelyik felajánlja szobáit. Állítólag már is jelentkeztek, úgy hogy a szállodákra nem kerül sor. A parancsnok és törzskara Radu püspöknél fog lakni.

A román Tanács rendez egy bankettet is, amelyet szintén külön bizottság állít össze. A lebonyolítást Diamandy Józsefre bízta, aki hír szerint a Kath. Kőr diszternét szeretné erre a célra megkapni. A bankettre a magyar hatóságokat meghívják, s ott lesz természetesen a gárda, a tisztikar és a román Tanács.

Másnap, vagy harmadnap a helybeli „Hilária” dalegylet hangversenyt rendez a Kereskedelmi Csarnokban. Erre a hangversenyre

meghívták egész Belényest és az ottani román leányintézet növendékeit, akik Busica tanár vezetésével fognak szerepelni

Végül az élmezési bizottság gondoskodik a közkatonák ellátásáról, amelyet szintén a magyar hatóságokkal fognak megbeszélni.

Egy vasárnaponként megjelenő hetilapot indítanak *Tribuna Bihorului* címmel a nép részére, amelyet dr Tulbure György fog szerkeszteni.

Ez egyelőre a program.

Az eddigi hírek szerint a román regutlári csapatok viselkedése eddig nem provokált szigorubb kritikát. Az erdélyi vonatok félig üresen jönnek Nagyvárad felé. A Kolozsvárról jövő utasok elbeszélése szerint

úgy Kolozsváron, mint Tordán és másutt is csak a helybeli gárdák ragadtatják el magukat hevesebb tüntetésre, sőt rendzavarásra.

Mint a kolozsvári lapokból kitűnik, ott a magyar zászlók és kokárdák lerángatásával mélyen megsértették a magyar nemzeti érzést. A magyar Nemzeti Tanács rögtön panaszt tett ez ellen a jogtalan és túlzó inzultus ellen Neculcea tábornoknál, aki a garázdálkodókat megbüntette és szigorúan eltiltotta a hasonló cselekedetektől.

Reméljük, hogy Nagyváradon nem teszik még jobban emlékeztetést az ideiglenes állapotot, amely nem diadalmas bevonulás, hanem rendőri aktus, mint volt a mi szerencsétlen ukrajnai szereplésünk.

Feloszlik a polgárőrség.

A polgárőrség, amely a forradalom első napjától kezdve szinte emberfeletti munkát fejtett ki a közbiztonság, a polgárság nyugalmanak megvédése érdekében, ma feloszlik. A mellék utcákból, már karácsony második napján bevonták az őrséget és csak a központban volt szolgálat, ahol 60 polgárőr állott a rendőrség rendelkezésére.

A polgárőrség lefegyverezését a főparancsnokság a kormánybiztossal történt megállapodás értelmében eszközölte. Természetesen a román megszállás teszi ezt az intézkedést is szükségessé. Jönnek a román katonák, fegyvert nem viseihet senki, tehát a polgárőrségnek meg kell szűnie. A fegyvereket a rendőrség szedi össze és átadja a katonai parancsnokságnak, amely gondoskodni fog az elszállításról.

Mindaddig azonban, amíg az idegen csapatok megérkeznek, a főkapitány kérésére a polgárőrség egy része a rendőrség támogatására megmarad és éjszakánként a városházán fog készülségi szolgálatot teljesíteni.

A polgárőrség működésével Nagyvárad polgársága nagyon meg van elégedve. Lelkes, kötelességtudó gárda volt, amelyet kitűnő kezek vezettek. És minden elismerést megérdemel Biró Márk főparancsnok, aki egyszerű munkával tartotta fenn két hónapig a város vagyoni és közbiztonságát.

* A nagyváradai újságírók és lapkiadók együttes értekezlete. A nagyváradai újságírók szabadszervezete na délután három órakor nagyon fontos ügyben értekezletet tart az Enke külön termében, amelyre ez uton hívja meg a nagyváradai összes lapkiadókat is.

A fürdővasut építése.

A következő levelet kaptuk:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Becsés lapjának a fürdővasut építéséről szóló cikkébe, mivel abban szerény nevem is meg van említve, óhajtanék reflektálni, amennyiben szives leendő szerkesztő ur annak helyet adni.

Sajnálattal olvastam ugyanis, hogy az illetékes tényezők szerint a fürdővasut építése a közeljövőben anyag és munkáshiány miatt kivihetetlen.

Nagyon sajnálatos dolog és a közönségre végtelenül káros lenne ez, ha valóban így lenne, de amikor én a kereskedelmi és iparkamarában indítványomat megtettem, tudtam mit beszélek s számoltam a mai nehéz viszonyokkal s épen ezért mondtam nemcsak azt, hogy a fürdővillamos építése tavaszra megkezdessék, hanem azt is, hogy a fürdő villamosjárat tavaszra meg is induljon.

Hogy ez nem álom, vagy óhajítás, legyen szabad a következőket előadnom, hogy miként képzelem én a fürdő villamosjáratot beállítani.

A két fürdővasut pályája már teljesen készen van, azon évek óta vonatok járnak és jártak, jelenleg is használaton kívül helyezve várja, hogy talán a tavasszal valami árva mozdony kétszer napjában megindul rajta.

Miért nem veszi a városi vasut ezen pályát addig is, míg a végleges pálya elkészülhet, használatba?

Nem kell hozzá egyéb, mint a felső vezeték faoszlopokra szerelve elkészíteni és a síneket összekötni, ami pár heti munka s kész a fürdővillamos, amely a Szent László térről indulva, a velencei állomáson át menne a Fürdőbe.

A kocsi-járatokat pedig úgy vélem megvalósíthatónak, hogyha sehonnán sem sikerülne kocsikat kapni, legutolsó esetben 2 motoros kocsit 2-2 pótkocsival nélkülözhet a városi vasut, ez minden órában egy indítást jelentene 120 utassal; reggel 7 órától este 9 ig így 1700 1800 utast forgalmazna ezen ideiglenes fürdővasut is, de ezen forgalom nagyon könnyen kétszeresére volna fokozható, mert kitérő úgy a velencei, mint a rontói állomáson van és a belényesi vasut napi 3-4 vonatforgalma ezen villamos közlekedésre bénítólag nem hatna.

Ilyenformán nyugodtabban várhatnánk a fürdővasut építőnek gondolkodása végét és ha nem is minden tekintetben egy kifogástalan villamost, de egy türhető közlekedés eszközt kaphatnánk, amellyel mégis igénybevehetnénk a gyógyfürdőket.

Fokozott szükségünk volna erre a már sokszor elmondottakon kívül azért is, mert másik hasonló mű fürdők, Pöstyén, csak kézben van s az egyelőre magyar embernek megközelíthetetlen.

Celszerű volna még ezen vasut beállítása azért is, mert úgy a tisztviselőknek, mint a munkásoknak e mellett módjukban állana a gyógyfürdőket hivatalos óra és munkaidő előtt és után is felkeresni és benne gyógyulást találni.

Végül annak a kijelentése mellett, hogy mivel ez a fürdőbe még megfelelő közlekedési eszköz nincs, ezt idegenek Nagyvárad szényének mondják, arra kérem az illetékes tényezőket, ne nézzék, hogy ezen terv egy szerény kézből ered, hanem ha úgy veszik, hogy azt egy nagy tekintély ajálotta módjárt nem lesz az kivihetetlen, amint látjuk azt az utóbbi napokban, hogy kivihetetlennek képzelt dolgok pár óra alatt megvalósulnak.

Vagyok a tek. Szerkesztő urnak igaz tisztelője

Tátray Sándor.

Közös tárgyalások a románokkal Kolozsvárott.

A kolozsvári magyar hatóságok dr. Apáthy István fő kormánybiztos elnöksége alatt közös megbeszélést tartottak a román megszálló csapatok vezérével a megszállás módjaira vonatkozólag.

A polgármesteri hivatalban délután 4 órakor megjelent egy katonai küldöttség Neculcea tábornokkal az élén, melyben részt vettek Gerescu tábornok és vezérkara is, továbbá a kolozsvári román nemzeti tanács tagjai, valamint a román nemzetőrség tisztjei, abból a célból, hogy a fő kormánybiztossággal és a polgármesterrel a rendek együttes fenntartása érdekében érintkezésbe lépjenek.

Kölcsönös üdvözlések után először Neculcea tábornok szólalt fel és hangoztatta,

hogy a rend fenntartása érdekében jöttek Kolozsvárra és a közigazgatásba egyáltalában nem avatkoznak bele, de kérik a fő kormánybiztost, a város polgármesterét és a közöniséget, hogy nekik a rend fenntartásában segítségükre legyenek.

Apáthy István dr. fő kormánybiztos ki jelentette és kifejtette a magyar kormány az az álláspontját, hogy Kolozsvár megszállása a fegyverszüneti szerződés harmadik pontja értelmében történik, amely esetben nemcsak csendőrség és a rendőrséggel együtt rendőri szolgálatot teljesítő nemzetőrség maradhat fegyverben, hanem a fegyverszüneti szerződés második pontjában megjelölt nyolc hadosztályából

a magyar hadseregnek szintén megmaradhatnak a magyar kormány által szükségesnek látott erők.

A fegyverszüneti szerződés értelmében sem ezek az erők, sem pedig a csendőrség nem fegyverezhetők le.

Természetesen a katonai keretek is érintetlenül maradnak. A magyar kormány mindazonáltal, hogy netáni összeütközéseknek a lehetőségét is kikerülje,

a rendszeres katonaságot Kolozsvárról célszerűségi okokból kivonatta.

Neculcea tábornok válaszában kijelentette, hogy Kolozsvár megszállásának természetét illetően és a lefegyverezés kérdésében

az entente van hivatva véglegesen dönteni.

Addig is hozzájárul ahhoz, hogy a Kolozsvárt meghagyott 50 főnyi magyar nemzetőrség, 15 főnyi csendőrség és 88 főnyi rendőrség

fegyverben maradhasson.

A polgárőrség azonban fegyveres szolgálatot többé nem teljesíthet.

Az összes fegyvereket szolgáltatassa be a lakosság s azt a rendőrség őrizetbe veszi:

Záróra, alkoholtilalom és egyéb kérdések mind olyan részletek, amelyek további megbeszélésnek lesznek tárgyai.

A telefont és a postát cenzura alá helyezik, a lapokat is,

melyekben semmiféle közrendháborításra alkalmas vagy a románságot, a román hadsereget, a román királyi házat érintő közleményeknek nem szabad megjelenni. A rendőrséget is román katonai ellenőrzés alá veszik.

Kolozsvár városa tudatában van a helyzetnek és ennek a helyzetnek a következőkét nyugalommal és méltósággal fogja viselni.

A magyar kokárdák és egyéb nemzeti jelvények viselésének kérdésében Neculcea tábornoknak az az álláspontja,

hogy senkit sem szabad háborgatni.

A megbeszélések formáját illetően Neculcea tábornok, valamint Gerescu tábornok a legkifogástalanabb udvariasságot tanúsították és ismétellen hangoztatták azt az óhajításukat, hogy feladatukat a polgársággal harmoniában akarják teljesíteni.

Kilenc várost szállhatnak meg a románok.

Debrecen nincs köztük. — Az új demarkációs vonal. — Franciák váltják fel a románokat.

A francia hadseregpáncsnokság nevében Vix alezredes átíratot intézett a Magyar Fegyverszüneti Bizottsághoz, amelyben Berthelot tábornok felhatalmazásából közli, hogy felhatalmazták a román főparancsnokságot a demarkációs vonal átlépésére. Az átírat azonban kifejezetten hangsúlyozza, hogy az abban megjelölt helyek megszállása csupán ideiglenes és a megszállás addig tart, amíg a románokat francia csapatok váltják föl.

A franciák átírata szerint a román csapatoknak jogukban áll a következő városokat ideiglenesen megszállani: Kolozsvár, Dés, Szatmár, Nagyvárad, Nagybánya, Máriaradna, Arad, Margitta Máramaros-sziget.

Értesülésünk szerint a magyar kormány az az álláspontja, hogy mivel a román csapatok a franciák helyett ideigle-

nesen szállják meg ezeket a városokat, kötelesek mindenben betartani a belgrádi fegyverszüneti egyezmény pontozatait. E szerint a megszállott városokban a rend fenntartása továbbra is a magyar csapatok feladata kell, hogy maradjon és a közigazgatást is magyar kézben kell meghagyni. Minden más intézkedés, így tehát a Kolozsvárt megszálló román csapatok vezérének a rend fenntartására vonatkozó intézkedései is beleütköznek a fegyverszüneti egyezménybe és a magyar kormány ez ellen tiltakozását fejezi ki. A kormány reméli, hogy a többi városok megszállásánál az egyezménynek hasonló megszegése nem fog megtörténni.

Az új demarkációs vonal tehát ezeken a városokon megy át és így Debrecen nem esik bele a megszállott területbe.

Egy francia tábornok Magyarországról jövőjéről.

Temesvárról jelentik: Gambetta francia tábornokot több francia tiszttel egy magyar vadász társaság meghívta Billédre. A társaság a franciák tiszteletére bankettet rendezett, amelyen Tierre János köszöntötte a vendégeket és kifejtette, hogy Magyarország népe most nyugat felé tekint és reménykedve látja sorsát a franciák kezében.

Gambetta tábornok a következőképpen válaszolt:

— Legyenek meggyőződve, — ugymond — hogy a franciák tudják, hogy Magyarország kulturálm, ahol ismerik a francia irodalmat és azt saját nyelvükre átültették. Nem politizálok, nem tudom, mit hoz a jövő, de ahova én megyek, ott nem fogom titkolni, hogy itt olyan országot találtam, ahol olyan emberek élnek, akik méltók arra, hogy itt éljenek. Ahol a mezőgazdaság ilyen magas fokra fejlődött, annak a népnek nem félttem a jövőjét.

A bankett után táncmulatság volt.

Zászlót bont

az országban a keresztény szociálista-párt.

A jövő választások adják meg az új Magyarország fejlődési irányát s csak természetes, hogy valamennyi politikai párt igyekszik biztosítani becsületesen vallott programja részére a talajt. A nagy mérkőzés előjátéka volt Károlyi Mihály felhívása a polgári blokk megalakítására, amely minden valószínűség szerint úgy fog létrejönni, hogy a szövetséző polgári pártok között összekötő kapocsként a kommunizmus elleni küzdelem fog szerepelni és ezen belül mindegyik párt önállóan küzdhet a maga sajátos céljaiért.

A szociáldemokrata-párt organuma a Népszava leszögezte, hogy a szociáldemokraták jelenlegi engedékenysége úgy is csak ideiglenes és külpolitikai ok nyomása alatt történt. Ők most csak hajlanak a kommunizmusra, de elhalasztják megvalósítását. Velük tehát okvetlen harcba kell bocsátkoznia a polgárságnak a jövő parlamentben, hacsak nem akarja, hogy már most eltemessék.

A polgári blokk kapcsa tehát a jövőben csak erősödni fog. Ebben a blokkban a vezető szerepet a sors is a keresztényszociálista pártnak szánta, amelynek széles demokrata jellege napról-napra nagyobb teret hódít.

Először Budapesten alakult meg a keresztény szociálista-párt, Nők Polgári Blokkja, azután Debrecenben, most pedig Győről jelentik, hogy ott az összes keresztények egyesítésével sikerült imponáns népgyűlésen megteremtteni a keresztény szociálista pártot. Hasonló jelentés érkezett Szombathelyről is.

Mi lesz Váradon? Egyetlen mentiségünk, hogy ránknehezedik a román megszállás iszonyu terhe. Ez azonban távolról sem lehet akadály a szabad politikai agitálásnak. Egészen bizonyos, hogy a Károlyi-párt, amely felénk nyújtotta jobbát, örömmel látja pártunk izmosodását s velünk tartanak a kiszáradt és földművesek is, akik jogosan irtóznak a tulajdon eltörlésétől.

* A nagyváradai függetlenségi párt 1918. évi december 29-én — vasárnap — délelőtt fél 11 órakor a városház közgyűlési termében nagygyűlést tart, melyre a párt összes tagjait ezennel meghívom. Dr. Adorján Emil, pártelnök.

Balogh Mihály halála.

Balogh Mihály nagyszalontai földbirtokos Karácsony másodnapján Nagyváradon tartózkodott. Éppen a vasutállomáshoz igyekezett, hogy családjához hazautazzék Nagyszalontára, mikor az utcán hirtelen rosszul lett fogta el. Bement a biharmegyei kórházba, ahol dr Fráter Imre közegészségügyi főtanácsos az osztályorvosokkal azonnal megvizsgálta s konstatálták, hogy az életerős, férfikora felén levő, alig 45 éves férfit szívizélhártya-érintés érte. A súlyos beteget egyik külön szobában helyezték el s mindent elkövettek megmentésére, de már nem segíthettek. A derék férfiú este fél 8 órakor elhunyt. — Családját azonnal értesítették a gyász-estéről.

Balogh Mihály életén tevékenységet fejtett ki úgy a politikai, mint a társadalmi közélet terén. Mint erős függetlenségi érzelmi ember, egyidőben a nagyszalontai kerület országgyűlési képviselője volt, résztvett a vármegye közéleti mozgalmában mint Bihar-vármegye törvényhatóságának virilis tagja. Nagyszalontán vezető szerepet töltött be: elnöke volt az ottani Károlyi-pártnak; elnökgazdátja a Nagyszalontai Takarékpénztárnak.

Váratlan halálát neje: Balogh Irma és újszülött kis leánykáján kívül a Sarkady-, Balogh, Barcsay, báró Wesselényi- és Stépán családok és előkelő nagy rokonsága gyászolják.

Hült tetemeit holnap, vasárnap délelőtt háromnegyed 9 órakor a biharmegyei kórházból rövid ima után Nagyszalontára szállítják, ahol hétfő délelőtt végső nyugalomra helyezik.

Iparosok gyűlése.

A közmunkák házikézelésben végzése ellen.

A nagyváradai ipartanács elnökének felhívására a nagyváradai iparosok gyűlést tartottak a városi munkálatok házikézelésben való elkészítése tárgyában, amelyet a nagyváradai építőiparosokra rendkívül sérelmesnek tartanak. Nagy számmal jelentek meg az iparosok a gyűlésen.

Holdy Sándor, az ipartanács elnöke a gyűlés megnyitása után ismertette az iparosok sérelmét, amely ellen kötelességük szavukat felemleni.

Dr Oláh Béla keresk. és iparkamarai titkár részletesen foglalkozott a kérdéssel s az iparosok egzisztenciájának megtámadását látja a házikézelésben, amely megfosztja a háborúból hazajött iparosokat attól, hogy munkájuk által a maguk és családjuk megélhetését biztosítsák. Az iparosok csak igazságos uton haladnak, ha ez ellen tiltakoznak.

A jelenvolt iparosok élénken tiltakoztak a tanács eljárása ellen.

Illyés Dániel és Weisz Vilmos felszólalásai után még erősebben kitört a vihar s megbízták az ipartanácsot, hogy olyan értelmű átiratban keresse meg a város tanácsát, mely szerint a szóban levő városi javítási közmunkákat a kisiparosok és a munkásoknak együttesen adja ki.

A német kormányválság döntés előtt.

Budapest, december 27. (Saját tudósítónktól.) Berlinből jelentik: A több hét óta fennálló kormányválság közvetlen döntés előtt áll. A munkás- és katonatanácsok központi bizottsága, amelyet a birodalmi konferencia választott s amelynek huszonkét tagja a többségi szociálistákhoz tartozik, tanácskozássra ült össze, hogy a helyzet tisztázza. A válság megoldásának három módja van. Első esetben a központi bizottság felszólítja a kor-

mányt, hogy a mai összetételében maradjon meg és a Haase-csoporttal keresse megegyezést, a második esetben a kormány a gárda-csapatokra támaszkodva irtó hadjáratot indít Leibknecht és hívei ellen, a harmadik legkevésbé valószínű esetben a munkás- és katonatanácsok központi bizottsága veszi kezébe a hatalmat. A helyzet mindenesetre a legkritikusabb, gyors cselekményre van szükség, hogy a rend megőrizhető legyen.

Apáthy főkormánybiztos ünneplése Kolozsvárott.

Budapest, december 27. (Saját tudósítónktól.) Kolozsvárról jelentik: Ma tisztelgő küldöttség kereste fel dr Apáthy István főkormánybiztosot, hogy köszönetet mondjon neki azon ragaszkodásért, amellyel Erdély iránt viseltetik s amiért a felajánlott kultuszminiszteri tárcát nem fogadta el. A kolozsvári asszonyok nevében Payerle Róbertné virágcsokrot nyújtott át a főkormánybiztosnak, aki meghatva mondott köszönetet. Beszédét így fejezte be:

— Az az ember vagyok, aki egy hü kutyát sem képes elhagyni, hogyan tudnám hát ezt Erdéllyel megfenni.

A küldöttség a főkormánybiztosot lelkesen megéljenezte.

A népkormány a nyugati vármegyékben folyó agitáció ellen.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) A Magyar Távirati Iroda jelenti: A magyar népköztársaság kormánya felvilágosítást kért az osztrák német kormánytól a helyenkint szervezett azon agitáció miatt, amely Nyugatmagyarországon a magyar államtól való elszakadás ellen folyik. A kért felvilágosítást Hammerpurgstal, az osztrák-német kormány elnökszerinti budapesti ügyvivője adta meg. A jegyzék szerint történt ugyan fegyvercsempészés Magyarországon nyugati részeibe, de ezt felelőtlen magánszemélyek követték el, akik ellen az osztrák német kormány eljárást is indított.

— Noha az osztrák kormányt — mondja a jegyzék — ezek miatt vád nem érheti, mégis elnézést kér a magyar népköztársaság kormányától.

Ki lesz a kultuszminiszter?

Budapest, december 27. (Saját tudósítónktól.) A 8 Órai Ujság beavatott helyről úgy értesül, hogy a minisztertanács hosszabb tárgyalás után abban állapodott meg, hogy a vallás és közoktatásügyi tárcát olyan egyetemi tanárral fogja betölteni, aki eddig politikailag nem exponálta magát. Ezen az alapon több jelöltre beszélték, tegnap este még Lőczy Lajos a kiváló földrajzi tudós jelöltsége volt előtérben, ma azonban abban történt megállapodás, hogy a kultusz tárcát dr Financzy Emilnek, a budapesti egyetem kiváló professzorának ajánlják fel.

Rigát bolsevikiek ellen angolok védik.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) Rigából jelentik: Bolsevik csapatok a leg súlyosabban veszélyeztetik Riga városát, amelynek kikötőjébe angol hadihajók érkeztek. Az angolok elvannak határozva, hogy Rigát a bolsevikiek ellen mindegy áron megvédik.

Lloyd George a hadikárpótlásról.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) Rotterdamból jelentik: Lloyd George a hadikárpótlás kérdésében eddig elfoglalt álláspontját kezdi feladni. Legutóbbi beszédében kijelentette, hogy nem szabad tulsokat várni e kérdésben, mert Németország teljesítő képességének is meg vannak a határai. Németország csak kölcsön alakjában fizethet.

Diner Dénes József Hollandiába utazik.

Budapest, december 27. (Saját tudósítónktól.) Diner Dénes József államtitkár távozik a külügyminiszteriumból és külön megbízatással Hollandiába utazik. Az államtitkár ezen utját a külügyminiszterium megbízásából ugyan, de nem mint a kormány követe teszi meg és így elesnek azok a híresztelések, amelyek arról szólnak, hogy a holland kormány Diner Dénes Józsefet nem volt hajlandó mint követet fogadni.

Érsekujvár fegyveres ellenállásra készül.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) Komáromból jelentik: Érsekujvár 18.000 magyar lakosa elhatározta, hogy fegyveresen ellenáll a cseh megszállással szemben. A környékbeli falvak népei elhatározták, hogy bármily felsőbb utasítással szemben is fegyveresen fognak ellentállni.

Sándor szerb régens a Bácska és Bánát sorsáról.

Budapest, december 27. (Saját tudósítónktól.) Zágrábból jelentik: Sándor szerb régens legközelebb deklarációt intéz Jugoszlávia népeinek és az ország fővárosává Belgrádot emeli, ahova összehívja az alkotmányozó nemzetgyűlést. A deklaráció kimondja, hogy Bácska és Bánát nem jogosult önálló képviselőre, míg a békekonzferencia nem dönt a sorsuk fölött.

Franciaország veresége a világháborúban.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) Bernből táviratozzák: A Havas-ügynökség jelenti: A kamara elé terjesztett kimutatás szerint Franciaország veresége 1918. év november 1-ig halottakban és foglyokban negyvenkétezerhatszáz tiszt és egymillióhét-száznyolcvankilencezer közlegény.

Antant bizottságok a vitás határok megállapítására.

Budapest, dec. 27. (Saját tudósítónktól.) Bernből jelentik: Hír szerint angol és francia kormánykörökben az a szándék áll fenn, hogy a volt monarchia államai közt levő vitás határkérdések eldöntésére helyszíni bizottságokat küldenek ki azzal a feladattal, hogy a határokat úgy állapítsák meg, hogy keláltható időn belül konfliktus ne törjék ki.

HÍREK

* **Iskolaszéki ülés.** Nagyváradi város községi iskolaszéke dr. Thury László elnöke sáti ülést tartott. Ez alkalomra volt kitűzve Belezny Anna polgári községi leány iskolai tanítónő megválasztása végleges tanítónővé. Belezny Anna ugyanis már egy évvel ezelőtt megválasztott helyettes tanítónővé s most a polgári iskolai szabályok értelmében végleges tanítónővé választását kérte. A választás azonban ezúttal elmaradt, mert az iskolaszék tagjai nem jöttek össze az előírt számmal. A választást a legközelebbi ülésre tűzték ki. — Az elnökség és csoportigazgatók jelentéseit tudomásul vették. — Péter Gyula polgári iskolai rajztanár, akit éppen a háború előtt választottak meg helyettes tanárnak s a mozgósítás óta hadban volt, kérte, hogy mivel azóta ugyanis véglegesítették volna, most véglegesítsék. A kérelmet teljesítését javasolja a tanácsnak az iskolaszék. — Resch Mihály és özv. Patzkó Aladárné énektanítók óradíját az eddigi 100 koronáról 200 koronára emelték. Végül kimondták, hogy az egyes tulzsufolt osztályokat a karácsonyi szünet után a szükséghez képest párhuzamos osztályokkal látják el.

* **A vasúti rendőrség megerősítése.** A vasútnál egyre sűrűbben előforduló lopások és zsebtolvajások arra indították a rendőrséget, hogy a vasúti kirendeeltséget megerősítse. Ezentúl a vasútnál 12 rendőr, 2 altiszt és egy 5 tagból álló detektív csoport fog szolgálatot teljesíteni és vigyázni arra, hogy az utazóközönséget a tolvajok ne fosztogathassák.

* **A hadapródiskola Gödöllőn.** Böhm Vilmos hadügyi államtitkár tegnap rendeletet küldött Nagyváradra, amelyben intézkedik a nagyváradi hadapródiskola elhelyezése iránt. A hadügyi államtitkár utasítja az iskola igazgatóságát, hogy az összes növendékekkel utazzon Gödöllőre. A nagyváradi hadapródiskolát a volt király kastélyában fogják elhelyezni. Adorján ezredes, a hadapródiskola parancsnoka a hadügyminiszeri rendelet értelmében a hadapródiskola tanáraival és növendékeivel tegnap este elutaztak Gödöllőre.

* **Köztársasági propaganda.** Megirtuk, hogy a kormány a nemzeti tanácsok után a köztársasági eszmék megerősítésére propagandát szervez és erre a tanítókat küldi ki. Tegnap kezdte meg a kormánybiztos és dr. Berkovits René a tanítók informálását a városházán. Agoston Péter bevezető beszédjében a jövő állam erkölcsi szimbólumaként nem az anyagi jó embert tűzte ki, aki csak nem árt felebarátjának, hanem az olyan embert, aki egyenesen használja a forradalomnak. A köztársaság, mondja, többet kíván az anyagi jószágnál. Ma még előfordulnak kamasz durvaságok, de ez csak a durva écsmunka. Főleg az érzésvilág megváltoztatását szeretné, amit úgy vél elérhetőnek, ha hozzá férünk az emberek érdekvilágához. Utána dr. Berkovits tartott egy hosszú előadást arról, hogy *hogyan élünk a háború előtt?* Rengeteg statisztikai adatot vonultatott föl, amelyekből összeállította a kereseti és termelési viszonyok háború előtti lehetetlenségét, a földbirtok aránytalan eloszlását, a kötött birtok hátrányát. Kimutatta, hogy az agrár vármok, a földbirtokpolitika milyen illesztő mértékben növelték a kivándorlást és a csecsemőhalandóságot. Élő számokkal bizonyította a vaskartelek s egyáltalán a nagytőkék gyilkos drágítását. Részletezte Láncoz Leó hihetetlen jövedelmeit, a malomtrösztök, a cukorvármok stb. embertelen árdágítását. Az előadást lankadó figyelemmel hallgatták, mert hosszú volt. Adatait a Statisztikai Hivatal kimutatásából és a Huszadik Századból vette.

* **Kik lövöldöznek éjszaka?** Szerdai számunkban megirtuk, hogy a város egyes utcáin éjszaka éjszaka olyan lövöldözés van, hogy nemcsak a járókelők, hanem a lakásokban tartózkodók életét is veszély fenyegeti. A polgárőrség főparancsnoksága annak a közlésére kért fel bennünket, hogy a lövöldözések nem a polgárőröktől, hanem a katonáktól és éretlen suhancoktól származnak, akik nagyszámban német fegyverre és municióra tettek szert és most éjjelenként azzal passzióznak, hogy durrogatják a puskákat.

* **A lakáshivatal új helyettes elnöke.** Mint említettük, Nagyváradi város tanácsa a lakáshivatalhoz dr. Popity János és dr. Böszörményi Andor ügyvédek helyettes elnököknek nevezte ki 20–20 korona napi díjjal. A kinevezettek az állást nem fogadták el, mert csekélynek tartották a megállapított napi díjat, mikor kézimunkáért ennél magasabb díjakat fizet a város. A városi tanács a napi díjat 25 koronára emelte fel. Dr. Böszörményi Andor bejelentette, hogy az állást nem fogadja el. A városi tanács tegnap ülésében dr. Böszörményi Andor helyére dr. Soor Dezső ügyvédet nevezte ki elnökhelyettesnek.

* **300 korona Kelemen András árváinak.** A Máv. Kelemen András, a tragikusan elhunyt detektív árváinak 300 koronát küldött egy a Máv. érdekében megjelent eredményes nyomozás jutalmául. A rendőrség az összeget azonnal eljuttatta a családnak.

* **Cipész iparosok közgyűlése.** Felkérem az ipartestület kötelezően tartozó összes cipész iparosokat, hogy folyó hó 29-én, azaz vasárnap délután 3 órakor az Arany Sas-vendéglő nagytermében tartandó rendkívüli közgyűlésen teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Nagyváradi, 1918. december 27-én. Tisztelettel Holdy Sándor, iparostanács elnök.

* **Ruhásogély hadiözvegyeknek.** Azon hadiözvegyek gyermekei, akik ruhásogélyban nem részesültek, jelentkezzenek a Nemzeti Tanács Panaszirodájában szombaton délután 4 és 6 óra között.

* **A nagyváradi összes Keresztény Nőegyesületek karácsonyi ünnepélyt rendeznek a hadiárvák javára december 29-én, vasárnap délután 4 órakor a Kath. Kőr Szent László termében. Műsor: Miskovszky: Seheszinó. Paul Zilker: Staccató, zongorán előadja Czeglédy Irénke. A gyermeknevelésről, előadja Oláh Margit, a budapesti vakok intézetének óvodáje. Gordigiani: Föld szállott... Schöbert: Ave Maria. Énekl. Mayr Margitka. Ünnepi beszéd. Tartja dr. Popity János. Belépti díj nincs, de önkéntes adományokat, tekintettel a fenti nemes célra, köszönettel fogadunk. E közlemény meghívó gyanánt szolgál.**

* **Halálozás.** Suta János derék pék-
iparost súlyos gyász érte. Felesége, született *Hirimus Terézia* szerdán délelőtt rövid szenvedés után elhunyt. Temetése ma, szombaton délután lesz.

* **A jogászgárda köréből.** Néhány napon keresztül minden este 8 órától a jogászgárda teljes készülségben van a polgárőrség főparancsnokságnak helyiségében. A szervező-bizottság felhívja a gárda tagjait, hogy esténként a szolgálatban lehetőleg teljes számmal jelenjenek meg. Azon tagjai a jogászgárdának, akik az 1-30 bakancskérő iven rajta voltak, szombaton d. e. fél 12 órakor jelenjenek meg az őrszobán a bakancsok átvételére végett. Azoknak a bakancsok, akik nem jelennek meg, a többi jelentkezőknek fogjuk kiosztani.

* **Mackensen rablót nyomozza a rendőrség.** Az intézői parancsnokság beadványt intézett a nagyváradi állomásparancsnoksághoz, amelyben kéri, hogy *Mackensen* marsalltól és a melléje beosztott tisztektől a hó 15-én a nagyváradi katonák által erőszakosan elvett lovakat és felszerelési tárgyakat juttassa vissza. Az állomásparancsnokság az átiratot beterjesztette a rendőrfőkapitányság büntügyi osztályához azzal a kéréssel, hogy nyomozza ki a tetteseket és az elrabolt lovakat, valamint a felszerelési tárgyakat küldje Mackensen után, a fogolytáborba. A német marsall december 15-én hagyta el Nagyváradot, de mielőtt elutazott volna, az itteni katonák két hátsó, két igás és két hintólovat, továbbá a lovakhoz tartozó szerszámokat, nyergeket, teljes lovaglós felszereléseket, szíjakat, takarókat, a tábornok szolgájtól pedig a fehérneműt, cigarettáját, gyertyáját, zsirját és takaróját erőszakosan elszedték. A feljelentést Wendl német vezérkari őrnagy írta alá. A rendőrség a nyomozást megindította, de kevés a remény arra, hogy a nyomozás eredménnyel végződjék.

* **Házasság.** Eröss József kertész, Váradszöllősi lakos házasságot kötött *Lakatos Margitka* hajadon leánnyal Nagyváradon. (Minden külön értesítés helyett.)

* **Szabóipari tanfolyam.** A helybeli fa- és fémipari szakiskolán rendezett férfi és női szabóipari tanfolyamok január hó 7-én este 6 órakor veszik kezdetüket. Beiratkozni az intézet igazgatóságánál, Schlauch-tér 10 sz. alatt lehet.

* **Elveszett 2 drb. összehajtható kassza-kulcs és 4 drb. belső tresor kulcs barna bőrtárcában.** Becsületes megtaláló, kinek ügye értéktelen, hozza be Hegedűs Hirlapírodába, hol 100 K jutalomban részesül.

* A Kath. Legényegylet színelőadása. Mint előre jeleztük volt, a Legényegylet nagyszabású színelőadást rendezett ünnep másodnapján. Az előadás az egyesület Teleky-uteai helyiségében zajlott le a nagyszabású közönséget vonzott össze, úgy hogy a nagyterem egykettőre zsúfolásig megtelt. Erdősi Károlynak: Igazság felé című színművét adták elő a legények. Szerepeltek: Erdélyi Erzsike, Bartos Géza, Rottensteiner Lajos, Bartus László, Major József, Imrika Ferenc, Pardavi Alajos, Eitzi Lajos és Fleisz József. Mindegyik szereplő megálloította helyét, ügyesen játszottak, jó betanulással; Fleisz József és Bartos László játéka különösen kifogástalan volt. Az erkölcsi sikert még tetézte az anyagi siker is, mely igazán jelentékeny nagy összeget, közel 700 koronát tesz ki, melynek fele az iparos ösztöndíj alapját fogja növelni. December 31-én este újra kellemes estét szerez publikumának a Legényegylet, amikor is esti 8 órai kezdettel tombolával és táncmulatsággal egybekötött nagyszabású műsoros Szilveszter-estét rendez. A mulatság iránt már is oly nagy az érdeklődés, hogy a legszébb siker biztosítva van.

* Elvesztett ünnep első napján, délután 3 órakor az Apolló mozgószínház pénztáránál jegyváltás közben fekete bőrpénztárcám, melyben összes katonai és más egyéb okmányaim voltak. Ezután felkértem a becsületes megtalálót, hogy szíveskedjék az okmányaimat postán címemre elküldeni. A benne volt pénzt ennek fejében megtarthatja. Cím: Farkas Árpád bankhivatalnok, Kálvária utca 36. sz.

* A lakatos iparosok gyűlése. Értesitem a testület kötelekibe tartozó összes lakatos iparosokat, hogy a szakosztály megalakítása érdekében folyó hó 29-én, azaz vasárnap délelőtt 9 órakor az ipartestület helyiségében közgyűlést tartunk. Tisztelettel felkérem tehát az összes lakatos iparosokat, hogy a közgyűlésen teljes számmal megjelenni szíveskedjenek. Tisztelettel Holdy Sándor, iparostanács elnök.

* Közalkalmazottak szakszervezete. Szerdán délután megalakult Nagyváradon a közalkalmazottak szakszervezete, amely csatlakozott a budapesti egyesülethez. A szervezet célja, hogy az összes eddigi egyesületek felborításával egy alakulatba tömörítse a közalkalmazottakat. Programjuk: státuszrendezés, fizetésjavítás, az emberi méltóság elismertetése, betegségi biztosítás, nyugdíjrendezés stb. A gyűlésen főleg a kisebb hivatalnokok vettek részt, a vezetők távol maradtak, amit úgy a pesti kiküldött, dr. Lévai, mint az elnök, May mérnök keserűen állapítottak meg.

* A polgárőrség főparancsnoksága tudatja a szervezethez tartozó valamennyi polgárőrrel, hogy a város közeli megszállására tekintettel a kormánybiztos úrtól nyert utasítás folytán az egyes utcaszervezeteket már a mai nap folyamán megszünteti és az utcaszervezeteknek kiutalt fegyvereket és töltényeket beszedeti. A polgárőrség működését nem szünteti meg teljesen, hanem a főparancsnokságnak a váráljai, olaszai, réti kerület parancsnokságainál erős készültéget tart a megszállás bekövetkeztéig. Felhívja a főparancsnokság ennélfogva valamennyi kötelességtudó polgárőreit, hogy a megszállásig még hátralevő napig a saját kerületi parancsnokságáért már szombat estétől kezdődőleg minél nagyobb számban jelentkezzenek. A központi szolgálat este 7 órakor veszi kezdetét. *Főparancsnokság.*

* Házasság. Bartus László házasságot kötött özv. Szerencse Józsefné bájos leányával Erzsikével.

* Hadianyagok az iparosoknak. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara felhívja mindazokat, akik a felosztandó hadianyagok iránt igényeiket bejelentették, ma, szombaton délelőtt a kereskedelmi és iparkamaránál okvetlen jelentkezzenek. Nagyvárad, 1918. december 27. A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara: Dr. Moskovits elnök. Dr. Oláh Béla titkár.

* Hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvaik országos egyesületének helyi fiókjá rövid fennállása óta teljes energiával dolgozik gazdasági és kulturális céljai megvalósításáért. Abból az alapelvűből indulva, hogy a rokkantak és özvegyek nem segélyt, hanem foglalkozást és állandó teljes keresetet चाहतnak, maga az egyesület is saját erejéből hozzájuttatja tagjait munkához, megélhetéshez. Legutóbbi választmányi ülésében Huber titkár előterjesztésére elhatározta, hogy cipész és szabóműhelyeket állít fel. E műhelyekben rokkant munkások fognak dolgozni és nemcsak az Egyesület tagjainak szükségleteit elégítik ki olcsóbban, hanem nagyobb számú rokkantat juttatnak biztos megélhetéshez. Tervbevétek más közérdekű és rokkantjeléti intézmény létesítését is. Ismertető és népszerű tudományos előadásokat is fognak a rokkantak részére tartani. E célok elérésére anyagi eszközökre van az egyesületnek szüksége, melyet tagdíjak szedésén kívül gyűjtések útján akar fedezni. A háború által vagyorhoz jutott egyesületeket és magárossokat fogják felkeresni adakozás végett.

Felhívjuk a hadirokkantak, hadiárvaik és hadiözvegyek egyesületének választmányi tagjait, hogy szombat délután 5 órakor a városi kávéház külön termében rendkívül fontos választmányi ülésen teljes számmal jelenjenek meg.

Az elnökség.

IRODALOM

Tarczai György: Vitus mester. Regény 440 lap. Ára 8 korona. Szerzőről főlegesen mondanunk, hogy elsőrangú mester a történeti tárgy regények megírásában. Az e téren kifejtett munkássága elvitathatatlan sikert hozott neki, de viszont arról is biztosíthatunk bennünket, hogy történelmi műveltsége záloga lehet Vitus mester elsőrangú kvalitásának. A regény Mátyás király korába vezet vissza bennünket s érdekesítő történet keretében ismerteti meg velünk az akkori művészek életét és helyzetét. Amellett, hogy sokat tanulhatunk belőle, igen sok kedves órát fog szerezni a könyv olvasása, melyben az érdekes mese mellett a legtisztább zamatos stílus is gyönyörködött. Mindkét könyv a Szent István Társulat (Budapest, Szentkirályi-utca 28) kiadásában jelent meg.

A Magyar Könyvtár új füzetei. Radó Antal vállalat, melyről ma már mindenki tudja, hogy irdalmi kulturánk egyik oszlopa, most ismét néhány szerzőlőtt becses munkát adott ki. Szini Gyula új elbeszéléseinek kis gyűjteménye a kitűnő író finom és nemes műzsjának legszebb terméséből való. Az újabban feltűnt Mariay Ödön elbeszéléseiből is ad a gyűjtemény Muzsikus történetek címmel egy bokrértára valót, elmés novellákat a muzsikus életből. Kóbor erőteljes és mély pszichológiai belátásának legművészeiből alkotásai közé tartoznak azok a novellái, melyeket Művész és egyéb történetek címmel gyűjtött össze egy füzetben. Képes Emil elektrotechnikus gépész-mérnök tanulmánya Elektromosság, su-

gázások, anyag címmel az elektromosság új modern elméletével ismerteti meg olyan formában, melyet a laikus olvasó is nemcsak megérthet, hanem élvezettel is olvashat. Alexander Bernát A háború után című tanulmány sorozata mélyen járó elmélkedéseket ad a kultúra legfontosabb problémáiról. A Magyar Könyvtár a Lampel R. (Wodianer F. és fia) cég adja ki; egyes szám ára 50 fillér.

Színház.

A színház műsora:

Szombat d. u. Remény.
Szombat este: Pacsirta.
Vasárnap délután: Erdészleány.
Vasárnap este: Három a kislány. (Békéfi Lajos felléptével.)
Az ünnepi előadásokra jegyek már mártól fogva válthatók.

Három a kislány. Békéfi Lajos, az érdemes kiváló tenorista betesége után december 29-én lép fel először a „Három a kislány” bájos és klasszikus operett Schubert szerepében.

Remény. Heyermans nagyhatású halászdramája, a proletárok multjának és jövőjének megrázó, igaz képe szombaton kerül először színpadra délutáni előadásban. A főszereplők a drámai személyzet legkiválóbb tagjai.

Művészet a Szigligeti-színházban. Az év utolsó estéjén gazdag műsor, eredeti magánszámokkal, táncos jelenetekkel és pompás operetekkel tarkított Szilveszter-estét rendez Erdélyi Miklós igazgató. A ragyogó, vidám műsor keretében Suppé klasszikus zenéjű operettje „Szép Galathea” Ács Vilmos és Váradi Aladár „Manikürös bolt” című eredeti egyfelvonásos operettje és Gara Ákos „A boldogtalan faun” című szimponikus költeménye. Krámer Ödön zenéjével és Váradi Lajos előadásában. A művészetét szerdán megismétlik.

MOZI.

Az Uránia eseménye a mai új program számos látványossága mellett a Nemezis című mélyen megrázó filmtragedia. A filmek híveinek figyelmét felhívjuk a nagyszerű attrakcióra, mely kivételes művészi gyönyörűséget fog nyújtani a publikumnak. Egyéb ként figyelmet érdemel a briliáns műsor minden egyes száma.

Donna Maria a címe annak a bravuros, gyönyörű filmdramának, amelynek ma lesz a premierje a Vigadó mozgószínházban. A legszebb, a legérdekesebb pompás színes film, amelynek külön eseménye, hogy a vezető szerepet Maria Charni, a nagy filmprimadonna alakítja páratlan egyéni művészetével. A műsor minden további száma is szenzáció.

URÁNIA mozgószínház	28-án Nemezis. Hétköznap 4, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.
APOLLÓ mozgószínház	28 és 29-én A félkegyelmű. Hétköznap 4, szombat, vasárnap 2 órai kezdettel.

Nagy szennáció az Apollóban. Tegnap este fényes sikerrel mutatta be az Apolló színház a legnevezetesebb filmujdon-ságot, a Félkegyelmű című nagyhatású drá-mát. A tragikus történet központjában egy szerelemes artista áll, aki vérengző szenvedéllyel veti magát vetélytársaira. Maga a felvétel elsőrangú filmalkotás és a legkiválóbb német színészek játsszák a darab fő-szerepeit. A bemutató közönsége rendkívüli tetszéssel fogadta a ragyogó ujdonságot, amely még ma marad műsoron.

Főszerkesztő: FOLLMANN GÉZA. A szerkesztésért felelős: HILF LÁSZLÓ.

Nyilttér

Dr. Bock Ármin szemorvos

rendelését a Kugler-Andrényi házban (Nagypiac-tér) folytatja.

Rendel d. e. 11-12-ig, d. u. 2-4.

Özv. váncsodi és berekböszörményi Balogh Mihályné szül. váncsodi és berekböszörményi Balogh Irma, a maga és ujszülött leánykaja Judit, valamint a nagyszámu rokonság nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatja, hogy forrón szeretett férje

váncsodi és berekböszörményi BALOGH MIHÁLY

földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, tart. honvédfőhadnagy Biharvármegye törvényhatósági bizottsági tagja, a nagyszalontai Károlyi-párt elnöke, a nagyszalontai Takarékpénztár elnök-igazgatója stb

életének 45-ik, boldog házasságának 23-ik évében Nagyváradon 1918. dec. hó 26-án délután 7 óra 30 perckor váratlanul elhunyt.

Földi maradványai december hó 29-én délelőtt 9 órakor fognak Biharvármegye-Közkórháza halottas házából a református vallás szertartása szerinti ima után Nagyszalontára szállíttatni és ott 30-án délelőtt 9 1/2 órakor a ref. templomból örök nyugalomra helyeztetni. Nagyvárad, 1918. december hó 27.

Aldás és békesség porai felett!

Dr. Sarkady Dánielné váncsodi és berekböszörményi Balogh Etelka testvére

nagybarcsai Barcsay Andorné váncsodi és berekböszörményi Balogh Ilona hadadi báró Wesselényi Ferenoné nagybölynyi Bölyny-Balogh Jolán nagyvárad Stépan Györgyné váncsodi és berekböszörményi Balogh Vilma sógorndi

dr. Sarkady Dániel, Balogh György, váncsodi és berekböszörményi Balogh László, váncsodi és berekböszörményi Balogh Jenő, nagybarcsai Barcsai Andor, hadadi báró Wesselényi Ferenc és nagyvárad Stépan György sógorai

Teljesen megbízható, lehetőleg katona-viselt

éjjeli öröket

jó fizetéssel, azonnali belépésre keres a

Hungária Cipőgyár Részv.-társaság. Mérsékelt rokkantak is jelentkezhetnek. Jelentkezés a délelőtti órákban a Hungária Cipőgyár r. t. irodájában. Kossuth Lajos-u 3. sz.

VICADÓ
mozgó-
színház

28-án

Danna Mária.

Hétköznap 4, szombat, vasárnap
2 órai kezdettel.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6.

Előnyös összeköttéseink folytán abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy anuitásos és kamatozó jelzálogkölcönöket

ugy földekre mint városi bérházakra 15-65 évi időtartamra a legelőnyösebb kamattétel mellett

minden árfolyam levo-nás nélkül

készpénzben folyósítunk.

Polgári Takarékpénztár
Részvénytársaság
Nagy-Várad.

Belépési felhívás

a Népszövetségi Hitelszövetkezet VII-ik évtársulatába.

A Népszövetségi Hitelszövetkezet 1919. január 1-én VII-ik évtársulatát nyitja meg.

Az előbbi üzletek, dacára a nehéz megélhetési viszonyoknak, — igen szép eredményeket hoztak.

Belépni szándékozók üzletrészeket jerezhetnek már most is a hivatalos órák alatt a tiszta haszon és nyereség teljes egészében a tagok között osztatik fel s kiki heti betétje arányában részesedik.

A szövetkezet elfogad betéteket is s azokat legmagasabb kamatlábbal kamatoztatja. szövetkezet helyiségében (Szilágyi Dezső-u. 5. sz. a.). Egy üzletrész heti 20 fillér befizetésre kötelez s kiki annyi üzletrészt jegyez, amennyit akar. Felvételi díj üzletrészenként, 20 fillér, 3 év múlva az évtársulat feloszlik; a tagok a befizetett összeget kikapják s a rájuk eső nyereséget is.

A tagok a befizetett összeg 1/6-öd részéig a szövetkezettől ocsó kamatra kölcsönt is kaphatnak, mely 3 év alatt fizethető le. Azonfelül betáblázásra, értékpapírra, vagy váltóra, bármily összeg erejéig.

Tőkekamatadót a szövetkezet fizeti. Bizalommal kéjük a belépni szándékozók, sziveskedjenek szövetkezetünk helyiségében részjegyeket jegyezni.

Népszövetségi Hitelszövetkezet.

VAS és rézágyak,

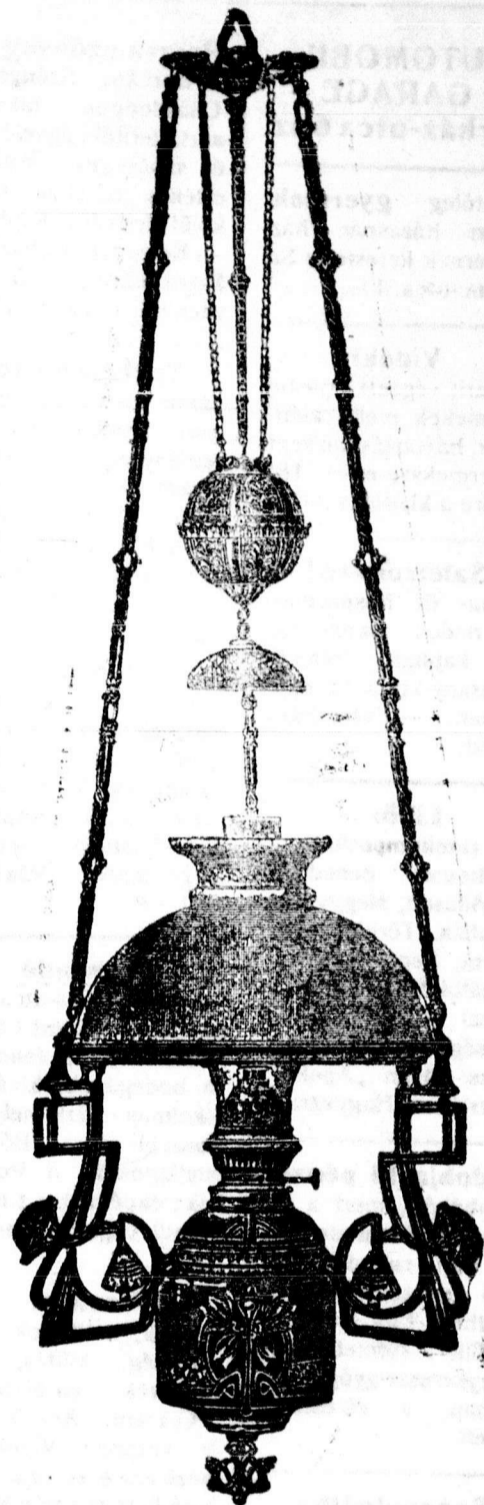
afrik és lószőrmatracok, amerikai és sodrony-ágybetétek: öszse-hajtós ágyak eredeti gyári áron kaphatók

Tátray Sándor

r. t. nál Körös-utca 11.

Telefon-szám: 558.

Karácsonyi vásár!

Szines ebédőkészlet aranyozással 12 személyre . . .	300.—
Szines teáskészlet ar.-sal 12 sz.-re	160.—
Sz. kávékészlet ar.-sal 12 sz.-re	160.—
Függőlámpa teljesen felszerelve	80.—
Majolka vízeskancsó szines . . .	20.—
Majolka virágváza szines virággal	15.—
Majolka cukordoboz sz. virággal	15.—
Petroleum asztali lámpa nickel, felszerelve	40.—
Majolka dohántartó sz. virággal	15.—

Nippek, figurák, szent Antal és Mária-szobrok, szenteltvíz-tartók.

Eladás nagyban és kicsinyben. Képeretezés, ablaküvegezés.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa, diszmű-árak, ezüstárak, konyhafelszerelések gyári raktára Nagyvárad, Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72.

Telefon 3-72.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Minden szövevény ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

AUTOMOBIL-GARAGE

Kórház-utca 6 sz.

Lehetőleg gyermek telen házaspár házmesterek kerestetik Sal Ferenc-utca 11.

Vidéki

polgárit végzett urileány gyermekek mellé ajánlkozók, háztartásban segít. „Gyermekszertető” 18" jellegre a kiadóhivatalba.

Salétrom-só!

Sonka- és húsácsoláshoz minden mennyiségben kapható Német Pál Aranykereszt gyógyszerárában, — városháza mellett.

Likör

és rumkomposztók, Chartreuse, Benediktiner, Allasch, Meggy stb. essentia. Törköly, Szilvórium, Seprő, Cognac-kivonatok használati utasítással a legfinomabb minőségben kaphatók: Farkas István „Apolló” drogeriájában, Nagyvárad.

Ne dobja ki pénzét ruháért, mert a kintin bevaltruhafestékekkel régi ruhadarabjait olcsó pénzért házilag ártíthat. Egy levetl 70 fillér. Német Pál Aranykereszt gyógyszerárában, a városháza mellett.

Spanyolnátha

Járványoknál betegszo-bákban lenyó (borovicska) szobailat kintin dezinficáló permelező szer kapható Farkas István Apolló drogeriájában.

Imakönyvek

nagy választékban kaphatók a Szent-László-templom sekrestyéjében.

Perzsa-szőnyeg ki-árusítás. Szőnyegek, Chaislongue takarók, asztalterítők, ágylévaló és szőnyegek. Valódi értékes darabok rendkívül olcsó áron kapható. — Kelengye-Áruházban, Szent László-tér 5. Kovács-ház. Telefon 1163.

Tyukszemirtó

három nap alatt elmu-asztt tyukszemet, bőreményedést és szemölcsöket. Ára 2 kor. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-utca 7-8. sz.

Poloskairtó

Minden biztos, kipróbált, megbízható poloskákirtó-sára. Kis üveg 4 K, középüveg 8 K, nagy üveg 14 K. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában, Rákóczi-utca 7-8.

Bőrbeadó

Kossuth Lajos-utca 2. sz. házban (Szent László téren) kocsma, vendéglő és bodogának kiválóan alkalmas üzemhelyiség hosszabb időre. Bővebb felvilágosítás a Polgári Takarékpénztár r.t. nagyvárad cénél nyerhető

Tavaszi

szepiők, májfoltok, bőrvörösség, kiütés, miltroszerek ellen biztos az PO-krem. Ára 5 kor. és szappan Vlóra ártírtosó ára 6 korona. Kapható Farkas István Apolló drogeriájában, Rákóczi-utca 7-8.

Ór

lakással és jó fizetéssel felvétetik a Fekete sas részvénytársaságnál. Jelentkezni csak délután 3-5 óra között a részvénytársaság irodájában, Saspassage 22. számú lépcső, I. emelet.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű fűzőszalon

NAGYVÁRAD, Nagy Sándor-u. 1. Parkszálloda épületében

Interurbán telefon: 11-53 szám.

A Szigligeti-színház művésznőinek egyedüli fűző szállítója.

Tisztításokat és átalakításokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrovidebb idő alatt elkészítetnek.

Mocsáry Sándor

törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és vízvezetékszerelő, bronzműves, bádigos, lakatos, műszerész és galvanizáló. Irógép-, kerékpár-, gramofonjavító és nikkelező.

Iroda és raktár:

Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.

Ipartelep:

Szent János-u. 22. Telefon 532

ÁLTALANOS TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke 1.000.000 kor.

Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára és azt előnyösen kamatoztatja. Leszámítól váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapírokra.

CIPÉSZEKNEK!

1 kgr. la. buzacsriz	— — —	K 19-60
1 kgr. la. aranycsriz	— — —	K 39-20
1 kgr. la. folyékony csriz	— — —	K 8-—
1 kgr. la. faszeg 2-15 sz.	— — —	K 8-—
1 drb brassói talpráspoly	— — —	K 3-80
1 drb brassói kireszelő	— — —	K 3-30
1 készl. bőrtalpvédő	— — —	K 2-50
1 drb. vaskapta	— — —	K 12-80
1 készl. acél talpvédő	— — —	K —70

Papírvászon és mindenféle cipész-kellékek olcsó napi áron.

ASZTALOSOKNAK!

1 kgr. la. asztalosenyv	— — —	K 6-80
ugyanaz zsákvételnel	— — —	K 6-25

SZERELŐKNEK!

Bőrtárcsa vízvezeték csaphoz	— — —	
100 drb 1/2" csaphoz	— — —	K 4-80
100 drb 3/4" "	— — —	K 6-80
100 drb 1" "	— — —	K 9-60

Postán utánvét mellett.

Portó és csomagolás felszámításával. Gyors és pontos kiszolgálás.

STERN MIKLÓS

Nagyvárad, Zöldfa-utca 9. szám.

Kávéház átvételei.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a:

Városi kávéházat

átvettem s azt szakszzerűen s vendégeim igényeinek megfelelően fogom tovább vezetni. A kávéházamban szolid árak mellett pontos és figyelmes kiszolgálás lesz vezérelveim.

Minden este kitünő színházi vacsorát szolgállok fel.

Szíves pártfogást kérve, vagyok kiváló tisztelettel

MAYER VILMOS.

Felső Kereskedelmi és Polgári iskolából kimaradt tanulókat magánvizsgára előkészít felelősséggel

a Középiszkolai Előkészítő

Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Új kereskedelmi tanfolyam

hölgyek részére (gyors- és gépírás, számtan, könyvvitel, helyes és szépírás) szeptember 15-től kezdve a DONÁT-féle tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30. Telefon 1000. Telefon 1000.

Több kisebb nagyobb bérház

ELADÓ.

A vételhez szükséges jelzálogkölcsönöket előnyös feltételek mellett bonyolítja le a

Nagyvárad Takarékpénztár
Teleky-utca 2. sz.

NAGYVÁRAD VÁROS

VILLAMOS MŰVE

IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP: NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

Értesítjük a város t. közönségét, hogy villamos főzőedények, Wolfram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb áron kaphatók. Telefon rendelésre izzólámpák díjmentesen házhoz szállítanak. Elvállalunk villamos világítási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat. Csillárok, 1/2 wattos ivlámpapótlók 2000 gyertyafényig. Villamos motorok nagy választékban kaphatók. Költségvetéseket díjmentesen készítünk.

A telep telefonja 514.

Főszerelő telefonja 55.